

Závazkové právo

Materiál byl vytvořen v rámci projektu
Nové výzvy, nové příležitosti, nová škola

*Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním
fondem a státním rozpočtem České republiky*

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

1 Charakteristika závazkového práva

- **závazkové právo** upravuje vzájemná práva a povinnosti mezi věřiteli a dlužníky
- **věřitel** = oprávněná osoba, má právo na plnění → **pohledávka**
- **dlužník** = povinná osoba, má povinnost plnit dluh → **závazek**
- věřiteli a dlužníky mohou být všechny fyzické i právnické osoby, jak tuzemské, tak zahraniční
- závazkové právo slouží k tomu, aby si **každý mohl** podle svých potřeb a zájmů **obstarávat věci a služby od jiných subjektů**
- cílem závazkového práva je většinou zajištění spolupráce a pomoci jiných osob v situacích, kdy někdo nemůže nebo nechce svoje potřeby uspokojit svépomocí
- věřitelův nárok z pohledávky se vztahuje k určitému předem známému konkrétnímu dlužníkovi, který obvykle ručí svým majetkem pro případ, kdyby svůj závazek nesplnil

2 Obsah závazků

Závazky mají rozmanitý obsah, jehož všechny alternativy vyjadřují čtyři druhy povinností:

- a) **něco dát** (např. dodat zboží)
- b) **něco konat** (např. zprostředkovat uzavření smlouvy, zhotovit výrobek)
- c) **něčeho se zdržet** (např. neumožnit třetí osobě užívat najatou věc)
- d) **něco strpět** (např. umožnit užívání bytu podle nájemní smlouvy)

3 Druhy závazků

Podle počtu účastníků se rozdělují závazkové vztahy na

1. **jednoduché** - stranu závazku tvoří zpravidla jediný subjekt
2. **společné** - stranu závazku představuje i více subjektů, které jsou společně oprávněny nebo povinny. Společné závazky mohou být solidární, dílčí a nedílné.
 - a) **solidární** - subjekty jsou zavázány společně a nerozdílně, tj. věřitel může požadovat plnění na kterémkoli z dlužníků a je povinen přijmout plnění od kteréhokoli z nich
 - b) **dílčí** - subjekty jsou zavázány pouze v rozsahu svého podílu
 - c) **nedílné** - závazky lze splnit pouze součinností všech spoludlužníků, jejich předmětem je plnění nedělitelné (např. obraz, kůň)

4 Vznik závazků

1. **závazky z právních jednání** - smlouvy, právní jednání jedné osoby
2. **závazky z protiprávních jednání (deliktů)** – náhrada majetkové a nemajetkové újmy, zneužití a omezení soutěže
3. **závazky z jiných právních důvodů** - bezdůvodné obohacení, nepřikázané jednatelství, upotřebení cizí věci k prospěchu jiného

ZÁVAZKY Z PRÁVNÍCH JEDNÁNÍ		
jedné osoby	ze smluv	
- výjimečně - veřejný příslib, slib odškodnění	pojmenovaných	nepojmenovaných a smíšených
	Jsou výslovně uvedeny v občanském zákoníku, např. smlouva kupní, darovací atd.	Nejsou upraveny, v rámci smluvní volnosti si strany upraví vzájemná práva a povinnosti.

5 Smlouva

5.1 Základní ustanovení o smlouvách

- smlouva je **souhlasný projev vůle účastníků o tom, že má vzniknout závazek**
- je platně uzavřena, dohodnou-li se strany na jejím obsahu → zejména **předmět smlouvy a cena**
- zpravidla jeden účastník předloží **nabídku (ofertu)** a smlouva je uzavřena **přijetím nabídky (akceptací)** druhým účastníkem ve shodě s náležitostmi uvedenými v nabídce
- projev vůle, který obsahuje dodatky, výhrady, omezení nebo jiné změny → nová nabídka
- návrh smlouvy se přijímá ve **lhůtě** určené navrhovatelem nebo **bez zbytečného odkladu**. Opožděným přijetím nabídky smlouva nevznikne (ledaže to navrhovatel akceptuje).
- část obsahu smlouvy lze určit odkazem na **obchodní podmínky**
- **smlouvou o smlouvě budoucí** se nejméně jedna strana zavazuje uzavřít po vyzvání v ujednané lhůtě, jinak do 1 roku, smlouvu, jejíž obsah je ujednan alespoň obecným způsobem
- neplatná je smlouva, při jejímž uzavírání někdo zneužije tísně, nezkušenosti, rozumové slabosti, rozrušení nebo lehkomyšlnosti druhé strany a dá sobě nebo jinému slíbit či poskytnout plnění, jehož majetková hodnota je k vzájemnému plnění v hrubém nepoměru → **lichva**. Toto ustanovení neplatí pro podnikatele!!!
- od uzavřené smlouvy může účastník **odstoupit**, jestliže je to v **zákoně stanoveno** (např. smlouva o dílo) **nebo si účastníci tuto možnost odstoupení ujednali**

5.2 Smlouvy uzavírané adhezním způsobem

- jde o smlouvy, jejichž základní podmínky byly určeny jednou ze smluvních stran, aniž slabší strana měla možnost obsah těchto základních podmínek ovlivnit
- použije-li se k uzavření smlouvy se slabší stranou smluvní formulář užívaný v obchodním styku nebo jiný podobný prostředek, má se za to, že smlouva byla uzavřena adhezním způsobem

5.3 Spotřebitelské smlouvy

- jsou to smlouvy, které se spotřebitelem uzavírá podnikatel
- hlavním účelem právní úpravy takových smluv je **ochrana spotřebitele**
- spotřebitelské smlouvy **nesmějí obsahovat žádná ujednání, která by odchylně od zákona zhoršovala postavení spotřebitele a zvýhodňovala podnikatele**

- zvláště se zakazují například ujednání, která
 - vylučují nebo omezují práva spotřebitele z vadného plnění nebo na náhradu újmy
 - spotřebitele zavazují plnit, zatímco podnikateli vznikne povinnost plnit splněním podmínky závislé na jeho vůli
 - umožňují podnikateli bez uvedení důvodu odstoupit od smlouvy a spotřebitel toto právo nemá
 - zavazují spotřebitele k plnění podmínek, s nimiž se nemohl seznámit před uzavřením smlouvy
 - dovolují podnikateli, aby ze své vůle změnil práva či povinnosti stran
 - odkládají určení ceny až na dobu plnění
 - umožňují podnikateli zvýšit cenu, aniž by měl spotřebitel při podstatném zvýšení ceny právo od smlouvy odstoupit
- **od smlouvy uzavírané po telefonu, přes internet nebo mimo obchodní prostory podnikatele může spotřebitel odstoupit ve lhůtě 14 dnů ode dne uzavření smlouvy**
- dodal-li podnikatel spotřebiteli něco bez objednávky, nemusí spotřebitel podnikateli nic na své náklady vracet, ani o tom podnikatele vyzoomět

6 Změna závazků

6.1 Změna účastníků

a) na straně věřitele

- **postoupení pohledávky** - dochází ke změně v osobě věřitele, lze uskutečnit i bez souhlasu dlužníka písemnou smlouvou mezi původním a novým věřitelem. Dokud změna v osobě věřitele není oznámena dlužníkovi, může splnit dluh dosavadnímu věřiteli.

b) na straně dlužníka

- **převzetí dluhu** - mění se osoba dlužníka, přípustné jen se souhlasem věřitele
- **přistoupení k dluhu** - vedle hlavního dlužníka se stává dalším dlužníkem třetí osoba

6.2 Změna v obsahu závazků

- a) **prodlení dlužníka** - dlužník neplní svůj závazek vůči věřiteli řádně a včas
- b) **prodlení věřitele** - věřitel nepřijme řádně a včas nabídnuté plnění dlužníkem
- c) **změna dohodou stran** - původní závazek nezaniká, mění se vzájemná práva a povinnosti

7 Zajištění závazků

Velmi často je třeba posílit právní závaznost závazků dalšími právními nástroji, které by právní cestou zajistily vyšší míru pravděpodobnosti splnění závazku. Takovými právními nástroji jsou **zajišťovací právní prostředky**, mezi které patří:

1. **ručení** - vzniká písemným prohlášením ručitele, že věřitelovu pohledávku uspokojí, jestliže ji neuspokojí dlužník
2. **finanční záruka** - v písemné záruční listině se výstavce zaváže uspokojit věřitele do výše určité peněžní částky, nesplní-li dlužník věřiteli svůj dluh

3. **převod práva** - splnění závazku může být zajištěno dočasným převodem práva na věřitele
4. **dohoda o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů** - písemná dohoda, po jejímž předložení plátce příjmu vyplácí věřiteli dohodnutou část příjmu dlužníka (ne víc jak polovinu příjmu)
5. **smluvní pokuta** - sjednává se písemně a v ujednání musí být určena její výše. Jde o peněžité plnění stanovené jako sankce pro případ nesplnění povinnosti ze smlouvy. Smluvní pokuta nemusí mít formu peněžitého plnění.
6. **uznání dluhu** - jednostranný právní úkon dlužníka, jímž uznává svůj dluh, činí se písemně. Uzná-li někdo, že zaplatí svůj dluh, má se za to, že dluh v době uznání trval.
7. **zástavní právo**
8. **zadržovací právo**

8 Zánik závazků

8.1 Splnění dluhu

- v případě, že dluh byl splněn řádně a včas
- dlužník je zavázán plnit ve střední jakosti, není-li mezi stranami ujednána jiná jakost
- kdo přenechává jinému předmět plnění za úplatu, odpovídá nabyvateli za to, že předmět plnění nebude mít faktické a právní vady
 - **faktická vada** - věc je poškozená a nemůže sloužit svému účelu
 - **právní vada** - k předmětu plnění uplatňuje své právo třetí osoba, protože převodce porušil její právo (např. vyrobil věc, kterou prodává, z cizího materiálu)
- pokud lze dluh plnit více způsoby, má právo volby dlužník
- věřitel musí přijmout i částečné plnění, neodporuje-li to povaze závazku nebo účelu smlouvy
- dlužník může plnění odepřít, nevydá-li mu věřitel zároveň potvrzení o splnění dluhu (kvitanci)
- pokud není dohodnuto místo nepeněžitého plnění, je jím bydliště nebo sídlo dlužníka. V případě peněžitého plnění je místem plnění bydliště nebo sídlo věřitele.
- není-li určena doba plnění, musí dlužník splnit bez zbytečného odkladu po výzvě od věřitele
- pokud je doba plnění ponechána na vůli dlužníka a ten ji neurčí v přiměřené době, určí ji na návrh věřitele soud

8.2 Dohoda

- strany se mohou dohodnout na zániku nesplněného závazku, aniž by byl zřízen závazek nový

8.3 Započtení (kompenzace)

- pokud si strany dluží vzájemné plnění stejného druhu, může každá z nich prohlásit, že svoji pohledávku započítává proti pohledávce druhé strany
- započíst lze proti sobě pohledávky, které už jsou splatné
- započtením se obě pohledávky ruší v rozsahu, v jakém se vzájemně kryjí

8.4 Splynutí

- závazek zaniká, jestliže věřitel a dlužník splynou v jeden subjekt (sloučení právnických osob) nebo jestliže jiným způsobem (např. děděním) splyne právo a povinnosti v jedné osobě

8.5 Prominutí dluhu

- promine-li věřitel dlužníku dluh, má se za to, že dlužník s prominutím dluhu souhlasí, pokud neprojevil bez zbytečného odkladu nesouhlas výslovně nebo plněním dluhu. K prominutí dluhu dojde i v případě, že věřitel vydá dlužníku kvitanci nebo mu vrátí dlužní úpis, aniž dluh splnil.

8.6 Výpověď

- jednostranný projev vůle jedné ze stran ukončit závazek
- závazek lze vypovědět, ujednají-li si to strany nebo stanoví-li tak zákon
- vypovězený závazek zaniká uplynutím výpovědní doby
- pokud lze závazek vypovědět bez výpovědní doby, zaniká závazek účinností výpovědi

8.7 Odstoupení od smlouvy

- jednostranný projev vůle jedné ze stran ukončit závazek
- od smlouvy lze odstoupit, ujednají-li si to strany nebo stanoví-li tak zákon
- poruší-li strana smlouvu podstatným způsobem, může druhá strana od smlouvy odstoupit
- odstoupením od smlouvy se závazek zrušuje od počátku
- ujednají-li si strany, že jedna z nich může závazek zrušit zaplacením odstupného, ruší se závazek zaplacením odstupného obdobně jako při odstoupení od smlouvy

8.8 Následná nemožnost plnění

- stane-li se dluh po vzniku závazku nesplnitelným, zaniká závazek pro nemožnost plnění
- plnění je nemožné zejména tehdy, zanikne-li předmět plnění
- nemožnost plnění prokazuje dlužník
- pokud se týká nemožnost jen části plnění, zanikne povinnost jen pokud jde o tuto část; v celém rozsahu závazek zanikne tehdy, pokud plnění zbytku nemá pro věřitele význam

8.9 Smrt dlužníka nebo věřitele

- smrtí dlužníka povinnost nezanikne, ledaže jejím obsahem bylo plnění, které mělo být provedeno osobně dlužníkem
- smrtí věřitele právo zanikne, bylo-li plnění omezeno jen na jeho osobu

8.10 Uplynutí doby

- závazkový vztah zanikne, jestliže oprávněný subjekt neuplatní své právo v době, na kterou byl omezen → **propadnutí práva** neboli **prekluze**

- prekluzi se podobá promlčení práva, avšak promlčením právo nezaniká, pouze se postavení věřitele v právním vztahu významně oslabuje!

Prekluze	Promlčení
Prekluzí právo zaniká. Splnění závazku po prekluzi by bylo plněním bez právního důvodu. Vzniklo by bezdůvodné obohacení, které by příjemce byl povinen vrátit či nahradit.	Promlčením právo nezaniká. Splnění promlčeného závazku by bylo splněním existující právní povinnosti. Příjemce by nebyl povinen přijaté plnění vrátit.
Soud nebo jiný příslušný orgán je povinen zjistit prekluzi a v rozhodnutí k ní přihlídnout, i když na to žádný účastník neupozorní.	Soud nebo jiný příslušný orgán je povinen přihlídnout ve svém rozhodnutí k promlčení, jen když dlužník námitku promlčení uplatní.
Ustanovení o prekluzi jsou výjimečná. Prekluzivními lhůtami je omezeno trvání jen několika druhů závazků.	Ustanovení o promlčení jsou všeobecná. Promlčují se všechna majetková práva kromě několika výjimek (vlastnické právo).

9 Závazky z právních jednání

9.1 Převedení věci do vlastnictví jiného

9.1.1 Darování

- smluvní strany: **dárce a obdarovaný**
- **darovací smlouvou** dárce **bezplatně** předává věc obdarovanému, který dar přijímá
- při darování nemovitosti smlouva musí mít vždy písemnou formu

9.1.2 Koupě

- smluvní strany: **prodávající a kupující**
- **kupní smlouvou** prodávající za **kupní cenu** převádí vlastnictví věci na kupujícího
- smlouva může být ústní, pouze při koupi nemovitosti musí být písemná
- vlastnictví movité věci přechází na kupujícího převzetím věci, vlastnictví nemovitosti se nabyvá vkladem do katastru nemovitostí
- **k vadnému plnění smlouvy** dochází, nepředá-li prodávající předmět ve správné **jakosti** nebo v dohodnutém **množství** nebo **provedení**. Za vady se považují i **nedostatky v dokladech** nutných k užívání věci nebo **plnění jinou věcí**.
- prodávající musí při uzavírání kupní smlouvy **upozornit kupujícího na vady věci**, o nichž ví
- při **nepodstatném porušení smlouvy** → právo na **odstranění vady** nebo na přiměřenou **slevu**
- při **podstatném porušení smlouvy** má kupující právo volby ze čtyř možností řešení:
 - dodání nové věci nebo chybějící věci
 - odstranění vady opravou
 - poskytnutí slevy z kupní ceny
 - odstoupení od smlouvy

- **přísnější ustanovení o odpovědnosti prodávajících platí pro prodej zboží v obchodech**, kde prodávající je podnikatel a kupující je spotřebitel. Na základě práva EU platí **jednotně ve všech zemích EU**.
- **zárukou za jakost** se prodávající zavazuje, že věc bude po **určitou dobu způsobilá k použití**. Záruční doba nebo doba použitelnosti se uvádí na obalu nebo v reklamě. Obecné pravidlo říká, že **u spotřebního zboží lze uplatnit právo z vady v době 24 měsíců od převzetí**.

9.1.3 Směna

- **směnnou smlouvou** se vyměňuje **věc za věc**
- smlouva se posuzuje přiměřeně podle ustanovení o kupní smlouvě

9.2 Přenechání věci k užití jinému

9.2.1 Výprosa

- smluvní strany: **půjčitel a výprosník**
- výprosa vzniká, přenechá-li půjčitel někomu **bezplatně** věc k užívání, aniž se ujedná doba, po kterou se má věc užívat, ani účel, ke kterému se má věc užívat
- kdo věc výprosníkovi přenechal, může požadovat její vrácení podle libosti
- výprosník nemůže věc vrátit v době, kdy by tím způsobil půjčiteli obtíže, ledaže s tím půjčitel souhlasí

9.2.2 Výpůjčka

- smluvní strany: **půjčitel a vypůjčitel**
- **smlouvou o výpůjčce** půjčitel přenechává vypůjčitelu nezuživatelnou věc a zavazuje se mu umožnit její bezplatné dočasné užívání
- půjčitel se nemůže domáhat předčasného vrácení věci; to neplatí, užije-li vypůjčitel věc v rozporu se smlouvou
- vypůjčitel má právo vrátit věc předčasně; kdyby však z toho vznikly půjčiteli obtíže, nemůže věc vrátit bez jeho souhlasu

9.2.3 Nájem

- smluvní strany: **pronajímatel a nájemce**
- **nájemní smlouvou** se pronajímatel zavazuje přenechat nájemci **věc k dočasnému užívání** a nájemce se zavazuje platit **nájemné**
- pronajmout lze věc movitou i nemovitou
- pronajímatel je povinen udržovat předmět nájmu ve stavu způsobilém k užívání
- nájemce je oprávněn užívat najatou věc dohodnutým způsobem a provádět běžnou údržbu najaté věci. Přenechat někomu najatou věc do podnájmu může tehdy, pokud s tím pronajímatel souhlasí.
- nájem ujednaný **na dobu určitou** končí **uplynutím doby**, nájem ujednaný **na dobu neurčitou** končí **dohodou** nebo **výpovědí** jedné ze smluvních stran
- při sjednávání nájmu bytu a domu platí zvláštní ustanovení a smlouva musí být vždy písemná

9.2.4 Pacht

- smluvní strany: **propachtovatel** a **pachtýř**
- **pachtovní smlouvou** propachtovatel přenechává pachtýři **věc k dočasnému požívání** a pachtýř se zavazuje platit za to **pachtovné** nebo poskytnout propachtovateli **část výnosu z věci**
- může se jednat o pacht zemědělské půdy nebo o pacht podniku
- na rozdíl od nájmu neslouží propachtovaná věc pouze k užívání, ale poskytuje výnosy, plody
- pachtýř je povinen o věc pečovat jako řádný hospodář, aby hospodaření bylo výnosné

9.2.5 Licence

- smluvní strany: **poskytovatel** a **nabyvatel**
- **licenční smlouvou** poskytovatel dává nabyvateli **oprávnění** neboli licenci k výkonu práva duševního vlastnictví za dohodnutou cenu
- **copyright** = ochrana autorská práva; **patent** = ochrana vynálezů a průmyslových vzorů

9.2.6 Zápůjčka

- smluvní strany: **zapůjčitel** a **vydlužitel**
- **smlouvou o zápůjčce** přenechává zapůjčitel vydlužiteli **zastupitelnou věc** (např. peníze, písek), aby ji využil a po čase vrátil
- při peněžité zápůjčce lze sjednat úroky, při nepeněžité zápůjčce vrácení většího množství věci

9.2.7 Úvěr

- smluvní strany: **úvěrující** a **úvěrovaný**
- **smlouvou o úvěru** se úvěrující zavazuje úvěrovanému **poskytnout peněžní prostředky** a úvěrovaný je povinen **vrátit tyto prostředky** do ujednané doby a **zaplatit** za ně **úrok**
- rozlišují se úvěry **bankovní** a **nebankovní**

9.3 Schovací smlouvy

9.3.1 Úschova

- smluvní strany: **schovatel** a **uschovatel**
- **smlouvou o úschově** se schovatel zavazuje převzít věc, aby ji pro uschovatele opatroval
- zvlášť upravuje občanský zákoník úschovu cenných papírů
- úplata za úschovu náleží schovateli jen tehdy, bylo-li to ujednáno nebo plyne-li to ze zvyklostí, z předchozího styku stran nebo z předmětu činnosti schovatele

9.3.2 Skladování

- smluvní strany: **skladovatel** a **ukladatel**
- **smlouvou o skladování** se skladovatel zavazuje převzít věc tak, aby ji uložil a opatroval; ukladatel se zavazuje zaplatit mu za to **skladné**
- skladovatel převzetí věci ukladateli v písemné formě potvrdí, případně vydá **skladištní list**
- ukladatel má právo kontrolovat stav skladované věci a brát z ní vzorky

9.4 Smlouvy příkazního typu

9.4.1 Příkazní smlouva

- smluvní strany: **příkazník a příkazce**
- **příkazní smlouvou** se příkazník zavazuje **obstarat záležitost** příkazce
- na principu příkazní smlouvy jsou založeny například vztahy mezi advokátem a jeho klientem

9.4.2 Zprostředkovatelská smlouva

- smluvní strany: **zprostředkovatel a zájemce**
- **zprostředkovatelskou smlouvou** se zprostředkovatel za **provizi** zavazuje **působit tak, aby zájemce mohl uzavřít určitou smlouvu s třetí osobou**
- tato smlouva se uzavírá například mezi vlastníkem bytu a realitní kanceláří o prodeji bytu

9.4.3 Komisionářská smlouva

- smluvní strany: **komisionář a komitent**
- **komisionářskou smlouvou** se komisionář zavazuje **obstarat pro komitenta na jeho účet určitou záležitost** za **odměnu**
- touto smlouvou se například zasílatel zavazuje příkazci obstarat přepravu zásilky

9.4.4 Zasílatelská smlouva

- smluvní strany: **zasílatel a příkazce**
- **zasílatelskou smlouvou** se zasílatel zavazuje příkazci obstarat mu vlastním jménem a na jeho účet přepravu zásilky z určitého místa do jiného určitého místa, případně i obstarat nebo provést úkony s přepravou související, a příkazce se zavazuje zaplatit zasílateli **odměnu**

9.4.5 Smlouva o obchodním zastoupení

- smluvní strany: **zastoupený a obchodní zástupce**; smlouva vyžaduje písemnou formu
- **smlouvou o obchodním zastoupení** se obchodní zástupce jako nezávislý podnikatel zavazuje **dlouhodobě vyvíjet pro zastoupeného činnost** směřující k uzavírání určitého druhu obchodů zastoupeným nebo k ujednání obchodů jménem zastoupeného a na jeho účet a zastoupený se zavazuje platit obchodnímu zástupci **provizi**
- obchodní zástupce nemá právo uzavírat jménem zastoupeného obchody, cokoli pro něho přijímat nebo jinak jeho jménem právně jednat
- bylo-li ujednáno **výhradní obchodní zastoupení**, nemá zastoupený právo na rozhodném území nebo pro určený okruh osob využívat jiného obchodního zástupce; obchodní zástupce nemá ve stejném rozsahu právo vykonávat obchodní zastoupení pro jiné osoby, ani uzavírat obchody na vlastní účet nebo na účet jiné osoby
- **nevýhradní obchodní zastoupení** → zastoupený může pověřit i jinou osobu stejným obchodním zastoupením, jaké ujednal s obchodním zástupcem, a obchodní zástupce může vykonávat činnost, ke které se zavázal vůči zastoupenému, i pro jiné osoby, popřípadě uzavírat obchody, jež jsou předmětem obchodního zastoupení, i na vlastní účet nebo účet jiné osoby

9.5 Smlouva o zájezdu

- smluvní strany: **pořadatel a zákazník**
- **smlouvou o zájezdu** se pořadatel vůči zákazníkovi zavazuje **obstarat soubor služeb cestovního ruchu** na dobu delší než 24 hodin
- občanský zákoník upravuje velmi podrobně práva a povinnosti smluvních stran v souladu se směrnicemi EU o souborných službách pro cestování

9.6 Smlouvy o přepravě

9.6.1 Přeprava osob a věcí

9.6.1.1 Přeprava osoby

- smluvní strany: *dopravce* a *cestující*
- **smlouvou o přepravě osoby** se dopravce zavazuje přepravit cestujícího do místa určení a cestující se zavazuje zaplatit *jízdné*.
- dopravce se při přepravě postará o bezpečnost a pohodlí cestujícího. Podrobnosti upraví přepravní řády.
- smlouva vzniká nastoupením do dopravního prostředku

9.6.1.2 Přeprava věci

- smluvní strany: *dopravce* a *odesílatel*
- **smlouvou o přepravě věci** se dopravce zavazuje odesílateli, že přepraví věc jako zásilku z místa odeslání do místa určení, a odesílatel se zavazuje zaplatit dopravci *přepravné*

9.6.2 Provoz dopravního prostředku

- smluvní strany: **provozce** a **objednatel**
- **smlouvou o provozu dopravního prostředku** se provozce zavazuje přepravit náklad určený objednatelem a k tomu účelu vykonat alespoň jednu předem určenou cestu, anebo vykonat ve smluvené době větší počet cest, jak to objednatel určí, a objednatel se zavazuje zaplatit provozci **odměnu**
- provozce zajistí způsobilost dopravního prostředku k smluvené cestě, jeho použitelnost pro dohodnutou přepravu a opatří dopravní prostředek způsobilou posádkou a pohonnými hmotami a dalšími potřebnými věcmi

9.7 Dílo

- smluvní strany: **zhotovitel** a **objednatel**
- **smlouvou o dílo** se zhotovitel zavazuje **provést** pro objednatele **dílo** a objednatel se zavazuje dílo **převzít a zaplatit za ně dohodnutou cenu**
- dílem může být **zhotovení věci** nebo **údržba, oprava** či **úprava** věci. **Stavba je vždy dílem.**
- v zájmu předcházení sporům se doporučuje uzavírat smlouvu o dílo písemně

9.8 Péče o zdraví

- smluvní strany: **poskytovatel a příkazce**
- **smlouvou o péči o zdraví** se poskytovatel vůči příkazci zavazuje pečovat v rámci svého povolání nebo předmětu činnosti o zdraví ošetřovaného, ať již je jím příkazce nebo třetí osoba
- příkazce zaplatí poskytovateli odměnu, je-li to ujednáno; to neplatí, stanoví-li jiný právní předpis, že se péče o zdraví hradí výlučně z jiných zdrojů
- péče o zdraví zahrnuje úkon, prohlídku nebo radu a všechny další služby, které se týkají bezprostředně ošetřovaného a které jsou vedeny snahou zlepšit nebo zachovat jeho zdravotní stav. Péče o zdraví však není činnost spočívající jen v prodeji nebo jiném převodu léků.

9.9 Kontrolní činnost

- smluvní strany: **kontrolor a objednatel**
- **smlouvou o kontrolní činnosti** se kontrolor zavazuje zjistit nestranně stav určité věci nebo ověřit výsledek určité činnosti a vydat o tom kontrolní osvědčení a objednatel se zavazuje zaplatit mu **odměnu**
- právo kontrolora na odměnu vzniká provedením kontroly a vydáním kontrolního osvědčení
- neprovede-li kontrolor kontrolu řádně, nemá právo na odměnu a náhradu nákladů

9.10 Smlouvy v peněžnictví

9.10.1 Účet

- **smlouvou o účtu** se ten, kdo vede účet, zavazuje zřídit od určité doby v určité měně účet pro jeho majitele, umožnit vložení hotovosti na účet nebo výběr hotovosti z účtu nebo provádět převody peněžních prostředků z účtu či na účet
- je-li účet zřízen pro více osob, má každá z nich postavení majitele účtu
- úrok z peněžních prostředků na účtu je splatný na konci kalendářního měsíce
- zvláště upravuje občanský zákoník vkladní knížky

9.10.2 Jednorázový vklad

- smluvní strany: **vkladatel a příjemce vkladu**
- **smlouvou o jednorázovém vkladu** se vkladatel zavazuje poskytnout příjemci vkladu pevný jednorázový vklad v určité výši a příjemce vkladu se zavazuje tento vklad přijmout, po zániku závazku jej vrátit a zaplatit vkladateli **úrok**
- **vkladní list** → vkladním listem příjemce vkladu potvrzuje pevný jednorázový vklad na dobu určitou ve výši vkladním listem uvedené

9.10.3 Akreditiv

- smluvní strany: **výstavce akreditivu a příkazce**
- **smlouvou o otevření akreditivu** se výstavce akreditivu zavazuje vůči příkazci vystavit na jeho žádost a účet ve prospěch třetí osoby (oprávněného) akreditiv a příkazce se zavazuje zaplatit výstavci akreditivu **odměnu**

- výstavce akreditivu oznámí oprávněnému v písemné formě bez zbytečného odkladu po uzavření smlouvy, že v jeho prospěch otvírá akreditiv, a sdělí mu jeho obsah
- akreditiv obsahuje alespoň určení, že se výstavce akreditivu zavazuje zaplatit určitou částku, přijmout směnku nebo se zavazuje k jinému plnění. Dále obsahuje akreditivní podmínky s určením, do kdy je má oprávněný splnit, aby mohl požadovat plnění od výstavce akreditivu.
- **dokumentární akreditiv** → výstavce akreditivu plní oprávněnému, jsou-li mu včas předloženy dokumenty určené akreditivem v souladu s akreditivními podmínkami

9.10.4 Inkaso

- smluvní strany: **obstaravatel inkasa a příkazce**
- **smlouvou o inkasu** se obstaravatel inkasa zavazuje obstarat pro příkazce přijetí peněžní částky nebo jiný inkasní úkon od třetí osoby a příkazce se zavazuje zaplatit obstaravateli inkasa **odměnu**
- co obstaravatel inkasa při inkasu přijal, vydá bez zbytečného odkladu příkazci
- **dokumentární inkaso** → obstaravatel inkasa se vůči příkazci zavazuje vydat třetí osobě dokumenty, zaplatí-li tato osoba proti vydání dokumentů určitou peněžní částku, nebo provést před vydáním dokumentů jiný inkasní úkon, a příkazce se zavazuje zaplatit obstaravateli inkasa odměnu

9.11 Závazky ze zaopatřovacích smluv

9.11.1 Důchod

- smluvní strany: **plátce a příjemce**
- **smlouvou o důchodu** se plátce zavazuje platit příjemci pravidelné peněžní dávky (důchod)
- zaváže-li se plátce k placení důchodu na dobu života nějaké osoby nebo na dobu delší než pět let, vyžaduje smlouva písemnou formu
- nebylo-li trvání závazku ujednáno, platí, že povinnost platit důchod trvá po dobu příjemcova života
- není-li ujednána doba splatnosti důchodu, jsou dávky splatné měsíčně napřed
- právo na důchod nelze postoupit jinému, pohledávku splatné dávky však postoupit lze

9.11.2 Výměnek

- smluvní strany: **vlastník nemovité věci a nabyvatel nemovité věci**
- **smlouvou o výměnku** si vlastník nemovité věci vymíňuje v souvislosti s jejím převodem pro sebe nebo pro třetí osobu požitky, úkony nebo práva sloužící k zaopatření na dobu života nebo na dobu určitou a nabyvatel nemovité věci se zavazuje zaopatření poskytnout
- i když to při zřízení výměnku nebylo ujednáno, přispěje osoba zavázaná k výměnku pomocnými úkony výměnkáři, který to nezbytně potřebuje v nemoci, při úrazu nebo v podobné nouzi
- při zkáze stavby, v níž bylo výměnkáři vyhrazeno obydlí, opatří osoba zavázaná z výměnku výměnkáři na vlastní náklad vhodné náhradní bydlení
- právo na výměnek nepřechází na výměnkářovy dědice

9.12 Odvážné smlouvy

- **odvážné smlouvy** jsou takové, v nichž podle ujednání smluvních stran **prospěch nebo neprospěch** alespoň jedné z nich **závisí na nejisté události**
- jsou to především **pojistné smlouvy**

9.12.1 Pojistná smlouva

- smluvní strany: **pojistitel** a **pojistník**
- **pojistnou smlouvou** se pojistitel zavazuje vůči pojistníkovi **k dohodnutému plnění**, nastane-li **pojistná událost**; pojistník se za to zavazuje platit pojistiteli **pojistné**
- podle předmětu pojištění se rozlišuje **pojištění**:
 - **majetku** (pro případ jeho poškození, zničení, ztráty, odcizení)
 - **osob** (pro případ úrazu, úmrtí, dožití určitého věku)
 - **pojištění odpovědnosti za škodu**
- kromě **dobrovolného** smluvního pojištění ukládají zvláštní předpisy v některých případech uzavřít pojistnou smlouvu **povinně** (např. zaměstnavatel musí uzavřít povinné pojištění zaměstnanců pro případy jejich úrazů, vlastník automobilu musí uzavřít pojištění odpovědnosti z provozu vozidla → povinné ručení za škody)

9.12.2 Sázka, hra a los

- sázkou se alespoň jedna strana zavazuje vůči druhé plnit výhru, ukáže-li se nesprávným její tvrzení o skutečnosti stranám neznámé nebo ukáže-li se tvrzení druhé strany o této události správným
- má-li strana, jejíž tvrzení se ukáže správným, jistotu o výsledku a zatají-li to druhé straně, je sázka neplatná
- nebyla-li výhra dána, nemůže ji vyhrávající strana vymáhat
- byla-li výhra dána, nemůže ji prohrávající strana vymáhat zpět
- byla-li dána výhra vzhledem k okolnostem případu a postavení i možnostem stran zjevně přemrštěná, může ji soud na návrh prohrávající strany přiměřeně snížit
- o hře a o losu platí ustanovení o sázce obdobně. Tato ustanovení se však nepoužijí, má-li být losem rozhodnut spor, rozdělena společná věc, anebo rozhodnuto hlasováním.
- ustanovení o nevymahatelnosti pohledávek ze sázky, hry nebo losu a ustanovení o pravomoci soudu výhru snížit se nepoužijí na pohledávky ze sázky, hry nebo loterie provozovaných státem nebo podléhajících úřednímu povolení

9.13 Závazky z právního jednání jedné osoby

9.13.1 Veřejný příslib

- kdo veřejně přislíbí odměnu za splnění stanovených podmínek (např. za pomoc vedoucí k vypátrání zloděje auta), je povinen vyplatit slíbenou odměnu osobě, která tyto podmínky splní nejdříve

9.13.2 Slib odškodnění

- slibující se zavazuje nahradit příjemci slibu škodu, vznikne-li mu z jeho určitého jednání, o něž ho slibující žádá a k němuž příjemce slibu není povinen

10 Závazky z protiprávních jednání (deliktů)

10.1 Náhrada majetkové a nemajetkové újmy

- škůdce je povinen nahradit škodu tomu, komu ji způsobil
- **škodou se rozumí znehodnocení**, které lze vyjádřit penězi
- rozlišují se **škody na jmění** (majetku) a **škody na přirozených právech člověka** (zdraví)
- škodu lze způsobit porušením dobrých mravů, porušením zákona, porušením smluvní povinnosti
- vznik škody a její výši je povinna prokázat poškozená strana a musí také dokázat, že škoda vznikla protiprávním jednáním škůdce
- škůdce, který způsobil škodu tím, že porušil svou smluvní povinnost, se zproští povinnosti nahradit škodu, prokáže-li, že mu ve splnění povinnosti zabránila mimořádná nepředvídatelná a nepřekonatelná překážka vzniklá nezávisle na jeho vůli (např. přírodní katastrofa)
- kdo při své činnosti použije zmocněnce, zaměstnance nebo jiného pomocníka, nahradí škodu jím způsobenou stejně, jako by ji způsobil sám
- pokud byla škoda způsobena protiprávním jednáním více osob, mají tyto osoby povinnost škodu nahradit společně a nerozdílně, mezi sebou se vypořádají podle rozsahu své účasti na škodě
- pokud se na škodě podílí i poškozená osoba, povinnost škůdce nahradit škodu se poměrně sníží
- **občanský zákoník speciálně upravuje** odpovědnost za škodu způsobenou tím, kdo nemůže posoudit následky svého jednání, odpovědnost za škodu způsobenou osobou s nebezpečnými vlastnostmi, odpovědnost za škodu z provozní činnosti, odpovědnost za škodu způsobenou provozem zvláště nebezpečným, odpovědnost za škodu na nemovité věci, odpovědnost za škodu z provozu dopravních prostředků, odpovědnost za škodu způsobenou zvířetem, odpovědnost za škodu způsobenou věcí (např. omítkou z neudržované stavby), odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku, odpovědnost za škodu na převzaté věci, odpovědnost za škodu na odložené věci, odpovědnost za škodu na vnesené věci a odpovědnost za škodu způsobenou informací nebo radou
- škoda se nahrazuje uvedením do předešlého stavu; není-li to možné, anebo žádá-li to poškozený, hradí se škoda v penězích
- nemajetková újma se odčiní přiměřeným zadostiučiněním, které musí být poskytnuto v penězích, nezajistí-li jeho jiný způsob dostatečně účinné odčinění způsobené újmy
- hradí se **skutečná škoda** a to, co poškozenému ušlo → **ušlý zisk**
- z důvodů zvláštního zřetele hodných může soud náhradu škody přiměřeně snížit. Snížení náhrady nelze provést, jde-li o škodu způsobenou úmyslně.
- vznikne-li škůdci povinnost odčinit člověku újmu na jeho přirozeném právu, nahradí škodu i nemajetkovou újmu, kterou tím způsobil; jako nemajetkovou újmu odčiní i způsobené duševní útrapy

10.2 Zneužití a omezení soutěže

- kdo se účastní hospodářské soutěže (soutěžitel), nesmí účast v hospodářské soutěži zneužívat, ani účast jiných v hospodářské soutěži omezovat
 - kdo se dostane v hospodářském styku do rozporu s dobrými mravy soutěže jednáním způsobilým přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo zákazníkům, dopustí se **nekalé soutěže**, která je zakázána
 - nekalou soutěží je zejména:
 - **Klamavá reklama** - reklama, která souvisí s podnikáním nebo povoláním, má podpořit odbyt věcí nebo služeb, klame nebo je způsobila klamat osoby, jimž je určena, a tím i zřejmě způsobila ovlivnit hospodářské chování takových osob
 - **Klamavé označení zboží a služeb** - je způsobilé vyvolat mylnou domněnku, že takto označené zboží nebo služba pocházejí z určité oblasti či místa nebo od určitého výrobce, anebo že vykazují zvláštní charakteristický znak nebo zvláštní jakost
- Poznámka:*
Způsobilost oklamat může mít i údaj sám o sobě správný, jestliže může uvést v omyl vzhledem k okolnostem a souvislostem, za nichž byl učiněn.
- **Srovnávací reklama** - jakákoliv reklama, která přímo nebo nepřímo označuje jiného soutěžitele nebo jeho zboží či službu
 - **Vyvolání nebezpečí záměny** - jde o užití jména osoby nebo zvláštního označení závodu již po právu užívaného jiným soutěžitelem nebo napodobení cizího výrobku, jeho obalu či výkonu
 - **Parazitování na pověsti** - zneužití pověsti závodu, výrobku nebo služby jiného soutěžitele umožňující získat pro sebe nebo někoho jiného prospěch, jehož by soutěžitel jinak nedosáhl
 - **Podplácení** – nabízení, slíbení či poskytnutí prospěchu členům orgánů jiného soutěžitele nebo osobám v pracovním poměru k jinému soutěžiteli s cílem získat na úkor jiných soutěžitelů pro sebe nebo jiného soutěžitele neoprávněnou výhodu v soutěži. O podplácení půjde i tehdy, když tyto osoby žádají, dají si slíbit nebo přijmou za stejným účelem jakýkoliv prospěch.
 - **Zlehčování** - jednání, jímž soutěžitel uvede nebo rozšiřuje o poměrech, výkonech nebo výrobku jiného soutěžitele nepravdivý údaj způsobilý tomuto soutěžiteli přivodit újmu. Zlehčováním je i uvedení pravdivého údaje, pokud je způsobilý přivodit soutěžiteli újmu.
 - **Porušení obchodního tajemství** - jednání, jímž jednající jiné osobě neoprávněně sdělí, zpřístupní, pro sebe nebo pro jiného využije obchodní tajemství využitelné v soutěži
 - **Dotěrné obtěžování** - sdělování údajů o soutěžiteli, zboží nebo službách, jakož i nabídka zboží nebo služeb s využitím telefonu, faxového přístroje, elektronické pošty nebo podobných prostředků, ačkoli si takovou činnost příjemce zjevně nepřeje, nebo sdělování reklamy, při kterém její původce utají nebo zastře údaje, podle nichž ho lze zjistit, a neuvede, kde příjemce může bez zvláštních nákladů přikázat ukončení reklamy
 - **Ohrožování zdraví a životního prostředí** - jednání, jímž soutěžitel zkrlesluje podmínky hospodářské soutěže tím, že provozuje výrobu, uvádí na trh výrobek nebo provádí výkon ohrožující zájem na ochraně zdraví nebo životního prostředí chráněný zákonem, aby tak získal pro sebe nebo pro jiného prospěch na úkor jiného soutěžitele nebo zákazníků
- osoby, jejichž práva byla nekalou soutěží ohrožena nebo porušena, mohou na rušiteli požadovat, aby se **nekalé soutěže zdržel** nebo aby **odstranil závadný stav**. Dále mohou požadovat **přiměřené zadostiučinění, náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení**.

11 Závazky z jiných právních důvodů

11.1 Bezdůvodné obohacení

- kdo se na úkor jiného bez spravedlivého důvodu obohatí, musí ochuzenému vydat, oč se obohatil
- bezdůvodně se obohatí zvláště ten, kdo získá majetkový prospěch
 - plněním bez právního důvodu
 - plněním z právního důvodu, který odpadl
 - protiprávním užitím cizí hodnoty
 - tím, že za něho bylo plněno, co měl po právu plnit sám
- vrací se vše, co bylo přijato. Není-li to možné, musí být poskytnuta peněžitá náhrada.
- obohacený, který nebyl v dobré víře, vydá vše, co obohacením nabyl, včetně plodů a užitků; rovněž nahradí užitek, který by ochuzený byl získal
- ten, kdo předmět bezdůvodného obohacení vydává, má právo na náhradu nutných nákladů, které na věc vynaložil a může od věci oddělit vše, čím ji na svůj náklad zhodnotil, je-li to možné bez zhoršení podstaty věci

11.2 Nepříkázané jednatelství

- pokud se někdo vmísí do záležitostí jiné osoby, ač k tomu není oprávněn, jdou k jeho tíži následky z toho vzniklé
- obstará-li někdo, ač k tomu nebyl povolán, cizí záležitost, aby odvrátil hrozící škodu, pak mu ten, jehož záležitost byla obstarána, nahradí účelně vynaložené náklady, třebaže se výsledek bez zavinění nepříkázaného jednatele nedostavil
- osobě, která zachrání cizí věc od nevyhnutelné ztráty nebo zkázy, náleží přiměřená odměna, nanejvýš desetina ceny věci, a náhrada účelně vynaložených nákladů. Vlastník věci se povinnosti k úhradě zbaví, nepožaduje-li zachráněnou věc nazpět.
- ujmě-li se někdo záležitosti ve prospěch jiné osoby bez jejího svolení, nahradí mu tato osoba účelně vynaložené náklady, zařídil-li záležitost k jejímu převážnému užítku
- kdo se ujal cizí záležitosti bez příkazu, dovede ji až do konce a podá o ní vyúčtování a převede vše, co při tom získal, osobě, jejíž záležitost obstaral
- nemá-li nepříkázaný jednatel právo na náhradu nákladů, může si vzít, co pořídil na vlastní náklady, je-li to možné a nezhorší-li se tím podstata věci nebo neztíží-li se nepřiměřeně její užívání

11.3 Upotřebením cizí věci k prospěchu jiného

- upotřebí-li někdo cizí věc k prospěchu jiného, aniž má úmysl obstarat cizí záležitost, a není-li dobře možné domoci se vydání této věci, může vlastník věci po něm požadovat náhradu hodnoty, kterou věc měla v době upotřebením, a to i tehdy, nebylo-li prospěchu dosaženo
- kdo učiní za druhou osobu náklad, který tato osoba byla povinna učinit sama, má právo požadovat náhradu
- obětuje-li se něčí věc v nouzi, aby se odvrátila větší škoda, dá každý, kdo z toho měl užitek, poškozenému poměrnou náhradu

